

Мошинська О. Ю.,

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов № 1

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

м. Харків, Україна

ОСВІТА ЯК ОСОБИСТІСНИЙ КАПІТАЛ

Аналіз означеної теми є досить актуальним як в теоретичному, так і в практичному аспектах, оскільки вона торкається сфери, в якій відбувається становлення «майбутніх дорослих». Одним із її аспектів стає розгляд освіти як особистісної потреби в контексті «людського капіталу». В сучасному філософсько-культурологічному дискурсі, як в дискурсив-

ному ландшафті філософії освіти, потреба особистості в освіті як капіталі, ще тільки визначається. Якщо філософський статут як категорії і феномену освіти визначається вже в античності, то поняття «людський капітал» знаходиться в процесі становлення, невизначеності, динаміки. Так, в «Вікіпедії» «людський капітал» інтерпретується як сукупність знань, які використовуються для задоволення множинних потреб людини і суспільства. Ф. Фукуяма трактує «людський капітал» як здібності, знання, пов'язуючи їх з цінностями суспільства та соціальних груп [3].

Турбота про освіту як особистісний капітал стає вкрай актуальною в умовах становлення «суспільства знань». Вона носить не лише глобальний характер, але є досить значущою на локальному та регіональному рівнях. Ця тема торкається і українського суспільства, де досить різноманітно дискутуються питання модернізації усіх ланок освіти, про що свідчать не лише парламентські слухання що до питань освіти, «Закон про вищу освіту», обговорення «Закону про освіту», а й досить жваві дискусії на каналах телебачення, на сторінках преси, газет та часописів. Така ситуація свідчить про нагальну потребу модернізації усієї системи освіти, а не якоїсь її ланки. І в цьому процесі наголошується на його суб'єктивнісну складову. Мова йдеться про те, що враховуючи зміни, що відбуваються в українському соціумі, в державі слід орієнтувати освіту на її вимір людиною, на людиноцентризм, як вважає В. Кремень. Він підкреслює, що виходячи з такої настанови, завдання національної освіти полягає в тому, щоб характеризувати буття людини в її особистісній унікальності. Без такого спрямування неможливо подолати залишки репресивно-нормативіської моделі освіти, що була притаманна радянському тоталітарному суспільству [1].

Турбота про освіту як особистісний капітал – складний процес. Він залежить від чинників різного рівня, від національних соціокультурних традицій, матеріальних та культурних умов існування вітчизняної освіти. Головною домінантою в цьому процесі є саме особистість, для якої освіта повинна стати не тільки і не стільки необхідністю, скільки внутрішньою, а не ситуативною потребою, вибором життєвої особистісної стратегії. Тут повинна мати місце зміна настанови «так потрібно», на настанову «це моя потреба, а не лише обов'язок». В цьому виявляється одна із суттєвих характеристик креативної особистості, яка здатна на гнучкість і конструктивність реагування на виклики різноманітних ситуацій, здібності

приймати нестандартні рішення, виявляти творчі пошуки і інновації на підставі освіченості в мінливому, пластичному, мерехтливому, рухливому бутті сучасного суспільства.

Потреба особистості в освіті має різноманітний малюнок. Вона демонструє себе, перш за все, як турбота про себе і як особистісний, і як освітній, а більш широко, як суспільний капітал. Особистість є саме тією ланкою, в якій поєднуються усі сфери її життєдіяльності, і де освіта постає як невід'ємна її складова. Освіта для людини є умовою її життя, як необхідність, як засіб існування, як життєва програма, як турбота про себе, як капітал. В такому сенсі виробництво людини людиною виявляє себе як процес творення освітнього капіталу – особистісного і соціального.

Освіта, знання – результат інтелектуальної праці, яка являє не лише вищу, але й важливішу форму праці, оскільки лежить в основі всіх її інших видів, в основі накопичення духовного капіталу. На підставі інтелектуальної праці отримуються знання – головний продукт сфери освіти в контексті духовного виробництва, тому що без необхідного надбання знань неможливо сподіватися на успіх, творчість в процесі людської діяльності. Поза освітою як інтелектуальною працею особистісний капітал неможливий.

Неможливо констатувати у людини наявність освітнього капіталу, якщо, на жаль, вона користується і задовольняється «напівосвітою». Аналітики вбачають в цьому досить гостру не лише освітню, але й соціальну загрозу. Напівосвіта стає хворобою, що вражає всю систему освіти. Й. Хайзинга назвав її смертельним ворогом особи [4]. Це підтверджується появою в ВНЗ країни так званих бізнес груп зі складними структурами і не меш вишуканими технологіями по «викачці» коштів зі студентів, тобто мова йдеться про корупцію. А що ж студенти? Шкода, але абсолютно більшість таких стан влаштовує. Деякі із них навіть відкрито хизуються своїми відмінними оцінками та вчасно отриманими стипендіями. Про рівень знань, в таких випадках, питання скромно втується. Таку «освіту» можна «здобути», «дістати», «прикупити», але вона замішана на аморалісному імперативі [2].

Не можна не погодитися з точкою зору нашого колеги. Така ситуація ставить питання про суспільну небезпечність «напівосвіти». Намагання реформування систему освіти є реальністю не лише України, але й однією з глобальних тенденцій суспільної динаміки багатьох розвинутих кра-

їн. Освітні реформи відтворюють бажання і необхідність знайти найбільш оптимальний для сучасної цивілізації «образ освіти» і «образ освіченої людини», для якої освіта стає необхідною внутрішньою потребою, потребою як життєвого освітнього капіталу. В цьому вбачається один із засобів подолання «кризи освіти».

Література:

1. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі. Філософія людини і освіти.// В. Кремень. К.: «М.Н. Леся», 2012, – 524 с.
2. Падиніч С.М. Філософія людиноцентризму в педагогічній діяльності – субоснова сталого розвитку суспільства. В кн. «Соціально-гуманітарні вектори педагогіки вищої школи». Х., 2011. 444 с.
3. Фукуяма Ф. Великий розрив.// Ф. Фукуяма. М., 2004. 474 с.
4. Хайзинга. В тени завтрашнього дня. / Йохан Хайзинга. – М., «Прогресс-академия». 1992. – 460 с.

The abstracts of scientifically-methodological works
by the results of international scientific and pedagogical internship

**«INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES: EXPERIENCE
OF THE EUROPEAN UNION AND ITS IMPLEMENTATION
IN THE TRAINING OF POLITICAL SCIENTISTS, SOCIOLOGISTS,
PHILOSOPHERS, PSYCHOLOGISTS, HISTORIANS»**

December 26–28, 2016

Sládkovičovo, Slovak Republic

«Innovative educational technologies: experience of the European Union and its implementation in the training of political scientists, sociologists, philosophers, psychologists, historians» : the abstracts of scientifically-methodological works by the results of international scientific and pedagogical internship, which was organized by Danubius University for scientists of Ukrainian universities on December 26–28, 2016 in Sládkovičovo, Slovak Republic.